

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/33/2018
Identifikačné číslo spisu:	1199899979
Dátum vydania rozhodnutia:	28.03.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Rudolf Čirč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:1199899979.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci žalobcov 1/ S. R., bývajúcej v Y. X. X, 2/ J. F., bývajúcej v U., Y. XX, 3/ E. H., bývajúcej v U., R. X, 4/ J. U., bývajúceho v U., W. X, 5/ X. U.Ň., bývajúcej v U.W., R. X, 6/ S. E., rod. U., bývajúcej v U., R. X, 7/ N.. W. A., bývajúceho v S., D. Y. XX, 8/ Z.. N. A., bývajúceho v U., S. XX/a a 9/ Z.. H. A., bývajúceho v X. Q. F., D. XX, žalobcovia 1/ až 6/ zastúpení JUDr. Františkom Vavračom, advokátom so sídlom v Banskej Bystrici, Horná 51, proti žalovanému Ministerstvu financií Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Štefanovičova 5, o vyplatenie finančnej náhrady, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 14C/144/1999, o dovolaní žalobcov 1/ až 6/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 22. marca 2017 sp. zn. 7Co/680/2015, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 22. marca 2017 sp. zn. 7Co/680/2015 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ď a ľ š i e k o n a n i e.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov 1/ až 6/ v záhlaví označeným rozsudkom potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) z 12. mája 2015 č. k. 14C/144/1999-363 v napadnutej časti, v ktorej bola zamietnutá žaloba žalobcov 1/ až 6/ o zaplatenie finančnej náhrady za nehnuteľnosti, ktoré im nemohli byť vydané postupom podľa zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách (ďalej len „zákon č. 87/1991 Zb.“). Zároveň rozhodol, že žalovanému sa proti žalobcom 1/ až 6/ priznáva nárok na plnú náhradu trov odvolacieho konania. Potvrdenie prvoinštančného rozsudku vo veci samej odôvodnil jeho vecnou správnosťou stotožňujúc sa s právnym záverom súdu prvej inštancie o nedostatku pasívnej legitímácie žalovaného. Rovnako ako prvoinštančný súd vychádzal z názoru, že povinnou osobou na poskytnutie finančnej náhrady v zmysle zákona č. 87/1991 Zb. je štát, ktorý nemožno zamieňať so žalovaným ako rozpočtovou organizáciou s vlastnou právnou subjektivitou. V súvislosti s odvolacou námietkou poukazujúcou na rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 309/97 z 31. 8. 1998 a sp. zn. I. ÚS 197/96 zo 6. 11. 1996 uviedol, že slovenské súdy nie sú týmito rozhodnutiami viazané.

2. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia 1/ až 6/ (ďalej v texte aj „dovolatelia“) dovolanie. Dovolanie odôvodnili ustanovením § 421 ods. 1 písm. a) zák. č. 160/2015 Z. z., Civilného sporového poriadku (ďalej aj „C. s. p.“), t. j. nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom v otázke vecnej pasívnej legitímácie žalovaného poukazujúc na to, že odvolací súd sa v riešení tejto otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vyplývajúcej z rozhodnutí sp. zn. 2 Cdo 94/02 (R 87/2004) a sp. zn. 2 Cdo 11/2005. Nesúhlasili s názorom odvolacieho súdu o nedostatku pasívnej legitímácie žalovaného - Ministerstva financií Slovenskej republiky. Uviedli, že v zmysle označených rozhodnutí z pohľadávok a záväzkov, ktoré vznikajú v súvislosti s výkonom správy hmotného majetku štátu, je oprávnený a povinný priamo správca. Poukazovali tiež na rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 309/1997 z 31. 8. 1998, v ktorom bol vyslovený záver, že na zaplatenie finančnej náhrady v zmysle zákona č. 87/1991 Zb. možno žalovať ministerstvo financií. Žiadali preto rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

3. Žalovaný sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadril.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 427 C. s. p.), na to oprávnenými osobami (§ 424 C. s. p.), zastúpenými v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

5. Podľa § 419 C. s. p. proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

6. Podľa § 421 ods. 1 C. s. p. dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

7. Podľa § 432 ods. 1, 2 C. s. p. dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

8. V preskúmvanej veci dovolatelia odôvodnili dovolanie prípustným dovolacím dôvodom, a to nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom, keď v ňom zároveň vymedzili nielen to, ktoré právne posúdenie veci pokladajú za nesprávne (právny záver o nedostatku pasívnej legitímácie žalovaného), ale aj v čom táto nesprávnosť spočíva (v nesprávnom výklade inak správne použitej právnej normy).

9. Dovolací súd po zistení, že sú splnené všetky podmienky dovolacieho konania, vrátane odôvodnenia dovolania prípustným dovolacím dôvodom a jeho riadneho vymedzenia, pristúpil k skúmaniu predpokladov prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 C. s. p., pričom dospel k záveru, že tieto sú splnené. Rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od dovolateľmi vymedzenej právnej otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.). Za túto ustálenú rozhodovaciu prax treba považovať v okolnostiach danej veci rozhodnutie najvyššieho súdu z 28. 6. 1993 sp. zn. 1 Cdo 65/93, publikované v Zbierke rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky ročník 1994 pod číslom 78. I keď toto rozhodnutie primárne riešilo otázku právomoci súdu rozhodovať o nároku na finančnú náhradu podľa § 13 ods. 3 zákona č. 87/1991 Zb., uplatneného proti Ministerstvu financií Slovenskej republiky, a to tak, že táto je daná, z jeho odôvodnenia nepochybne vyplýva aj záver o pasívnej legitímácii tohto ústredného orgánu štátnej správy v súdnom spore.

10. Po konštatovaní prípustnosti dovolania podrobil dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu

meritórnemu dovolaciemu prieskumu. Pristúpil teda k posúdeniu dôvodnosti dovolania z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu, t. j. z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom vo vymedzenej právnej otázke vo väzbe na zistený skutkový stav, ktorým bol viazaný (§ 442 C. s. p.).

11. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnú normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

12. V preskúmvanej veci dovolatelia opodstatnene namietali nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom. Táto nesprávnosť bola daná nesprávnou interpretáciou príslušných ustanovení zákona č. 87/1991 Zb. upravujúcich povinnosť poskytnúť oprávneným osobám finančnú náhradu za nehnuteľnosti, ktoré nemožno vydať. Najvyšší súd už v rozhodnutí z 28. 6. 1993 sp. zn. 1 Cdo 65/93 (R 78/1994) uviedol, že zákon č. 492/1992 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 319/1991 Zb. o zmiernení niektorých majetkových a iných krívd a o pôsobnosti orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v oblasti mimosúdnych rehabilitácií, v znení zákona č. 312/1992 Zb., zveruje súdu riešiť vzťahy, ktoré vznikajú z uplatneného nároku na finančnú náhradu medzi oprávnenou osobou a ústredným orgánom štátnej správy, ktorý je podľa § 6 ods. 4 zákona č. 319/1991 Zb. v znení zákona č. 492/1992 Zb. v súdnom spore zastúpený okresným úradom, v obvode ktorého je sídlo príslušného súdu. Z tejto formulácie možno vyvodiť právny záver, že žalovaným, a teda pasívne legitimovaným subjektom v spore o nároku na finančnú náhradu, uplatnenom podľa § 13 ods. 3 zákona č. 87/1991 Zb., je Ministerstvo financií Slovenskej republiky. Na tomto závere nie je dôvod nič meniť a dovolací súd na ňom zotrúva. Len na doplnenie uvádza, že zmiernenie následkov majetkových a iných krívd v zmysle zákona č. 87/1991 Zb. spočívalo v oblasti občianskoprávných vzťahov vo vydaní veci alebo v poskytnutí finančnej náhrady. Kým vymedzenie povinných osôb v zmysle § 4 tohto zákona bolo relevantné pri reštitučnom nároku na vydanie veci, keďže povinnou osobou mohla byť len osoba, ktorá ku dňu účinnosti zákona vec drží, pri reštitučnom nároku na poskytnutie finančnej náhrady bolo pre určenie subjektu, ktorý má túto náhradu poskytnúť, rozhodujúce ustanovenie § 13 ods. 3 označeného predpisu. V zmysle tohto ustanovenia písomnú žiadosť o finančnú náhradu treba podať na príslušnom ústrednom orgáne štátnej správy republiky. Odsek 4 uvedeného ustanovenia potom výslovne ukladal povinnosť ústredného orgánu štátnej správy poskytnúť oprávnenej osobe finančnú náhradu v zákonom určenej lehote. Zákon č. 319/1991 Zb. o zmiernení niektorých majetkových a iných krívd a o pôsobnosti orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v oblasti mimosúdnych rehabilitácií v znení neskorších zmien a doplnkov v § 4 ods. 1 písm. c) určil, že ústredným orgánom štátnej správy príslušným na vyplatenie finančnej náhrady podľa § 13 ods. 3 zákona č. 87/1991 Zb. je Ministerstvo financií Slovenskej republiky. Z ďalších ustanovení tohto právneho predpisu vyplynulo, že ak ústredný orgán štátnej správy nárok neuspokojí, možno ho žalovať na súde (§ 6 ods. 4 a § 8 ods. 3). Pokiaľ v zákone č. 87/1991 Zb. je priamo určený orgán, ktorý má povinnosť poskytnúť finančnú náhradu, nie je žiaden dôvod pre záver, že sa jedná de facto o povinnosť štátu. Zároveň nie je daný ani rozumný dôvod, aby ministerstvo vlastným menom poskytovalo mimosúdne finančnú náhradu, no v súdnom konaní by mohlo vystupovať len ako orgán štátu konajúci v mene Slovenskej republiky (por. nález Ústavného súdu Českej republiky z 31. 8. 1998 sp. zn. IV. ÚS 309/97).

13. Dovolací súd považuje za potrebné poznamenať, že zásade spravodlivého súdneho konania, predmetom ktorého je reštitučný nárok, odporuje, aby v takmer dvadsať rokov trvajúcim spore o tomto nároku bola žaloba zamietnutá pre nedostatok pasívnej legitimácie žalovaného z dôvodu, že podľa názoru súdov v základnom konaní mal byť označený len za orgán konajúci v mene štátu, zatiaľ čo za žalovaného mal byť správne označený samotný štát - Slovenská republika. Pre reštitučné spory je totiž špecifické, že sa v nich posudzuje a sleduje odstránenie krívd spôsobených v minulosti práve štátom, a preto by štát a jeho orgány - a teda i súdy - nemali v týchto veciach lipnúť na rýdzo formálnom prístupe.

14. So zreteľom na uvedené dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 a § 450 C. s. p.). V novom rozhodnutí vo veci rozhodne tento súd aj o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.). V ďalšom konaní je odvolací súd právnym názorom dovolacieho súdu viazaný (§ 455 C. s. p.).

15. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.